

MUZEJSKI VJESNIK 15

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovac, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 15/1992

Godina XV

Urednički kolegij:

Ana Bobovec (Kutina), Miroslav Klemm (Varaždin), Slavica Moslavac (Kutina),
Marina Šimek (Varaždin)

Tehnički urednik:

Svenibor Pohajda

Korektura:

Zdenka Belić, Ana Bobovec

Nakladnik:

Muzej Moslavine u Kutini

Za nakladnika:

Slavica Moslavac

Priprema i tisak:

»Grata« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

RETROSPEKTIVA LIKOVNOG OPUSA PAVLA VOJKOVIĆA

/1936 — 1991/

U Galeriji slika u Varaždinu 3. lipnja 1991. godine bila je otvorena retrospektivna izložba akademskog slikara Pavla Vojkovića. Ova izložba potvrdila ga je kao slikara koji zauzima značajno mjesto u krugu varaždinskih slikara u poslijeratnom razdoblju, ali i njegov značajan udio u cjelokupnom hrvatskom slikarstvu. Njegovo stvaralaštvo nastajalo je tijekom skoro šest desetljeća, uglavnom u Varaždinu. Od preko četiri stotne djela ovog autora morali smo se odlučiti na izlaganje onih koja svojim značenjem pridonose boljem poimanju slikarevog opusa. Razlog tome je i skučenost izložbenih prostora Galerije slika koja omogućuje izlaganje oko dvije stotine djela spomenutog autora. Ta su djela realizirana u tehnikama ulja na platnu, pastelima, akvarelu, kombiniranim tehnikama, grafikama i različitim crtačkim tehnikama. Svi izloženi radovi povezani izložbom jasno prikazuju slikarev životni opus. U njima se nedvosmisleno razabiru tragovi unutarnjeg svijeta i doživljaja slikara koji je svoj slikarski talent pokazao još u varaždinskoj Gimnaziji 1933. godine. Gimnazijska likovna iskustva bila su vođena peda-

goškim radom Kamila Ružičke i Ladislava Kralja Međimurca. Akademiju likovnih umjetnosti upisao je 1934. godine. Slikanje je učio u klasi profesora M. Tartaglie. Na kraju studija odlazi na tromjesečni studijski rad u Paris. Slikar je u Paris otišao noseći sa sobom iskustva i slikarska razmišljanja u duhu Becića, Kraljevića i Račića te izložbe Proljetnog salona. Nakon Pariza slikar se vratio u tešku situaciju kod nas, a po zavšetku vojske 1940. godine potvrđuje se u Varaždinu tijekom svog života u nebrojeno puno situacija. Zaposlivši se još 1939. pomogao je u Gradskom muzeju posebno na postavi Moderne galerije. U Varaždinu će započeti i sa scenografskim radom u Narodnom kazalištu u kojem je realizirao oko šezdesetak scenografija. Radio je kao ilustrator /vodič Gradskog muzeja/ itd., potvrđivao se i kao pedagog radeći na varaždinskoj Gimnaziji. Ne zapostavljajući slikarstvo unatoč iscrpljivanju na scenografiji ulazi ovaj slikar u likovni život Varaždina dajući mu povremenim izlaganjima na kolektivnim izložbama jedan osobit ton. Tako zaista možemo ustvrditi da je Pavle Vojković ličnost koja je dala značajan doprinos varaždinskom poslijeratnom slikarstvu u kojem se uz njega pojavljuju povremeno još dva slikarska imena, K. Ružička i I. Režek. Intelektualna širina Voj-

Sa otvorenja retrospektivne izložbe Pavla Vojkovića u Galeriji slika Varaždin

kovića dozvoljavala mu je da se već u to vrijeme okuša i u tehnici freske i vitraja i to u sakralnim interijerima Varaždina i okolice. Takvim postepenim i vrlo intenzivnim nastojanjima uvukao se ovaj slikar u tkivo Varaždina, ali i Hrvatskog zagorja čiji je u ono vrijeme bio izraziti portretista. Iz tog vremena na ovoj su izložbi bili izloženi crteži i slike. Jedan dio opusa vezan je i uz gradove Pulu i Mostar gdje je spletom životnih okolnosti također boravio. U opusu ovog slikara ogledaju se na ovaj ili onaj način već na samom početku mnoge značajne pojave u poslijeratnoj hrvatskoj umjetnosti. Formirao se kao slikar jedne samosvjesne originalnosti koja ide za stalnom konfrontacijom u smislu različitih stilskih područja. Pretjerana kritičnost prema vlastitom djelu vodit će ga prema putevima stalnog iznalaženja novih izražajnih mogućnosti. Ostvario je tako vrlo vrijedna djela, koja ga nažalost nisu u trenutku nastanka uključivala u sfere aktualnih likovnih zbivanja, već je naprotiv svojom nenametljivošću i skromnošću ovaj slikar pretrpio bijeg iz vlastite karijere.

Monografija sinteza na ovoj izložbi nastojala se dotaknuti pa čak i ući u morfološku logiku i dosljednost njenih sprovođenja. Slikarev opus prati nekoliko razvojnih faza od kojih je prva svakako obilježena Akademijom gdje je slikar uhvatio smjernice u klasi M. Tartaglie. Akademija i rani radovi /1936—1942/ dokazuju jednu osobitu osjetljivost za studiju boje a koja se kao interes proteže kroz cijeli slikarev opus. Rani radovi svjedoče i o prihvaćanju sezanzima /osobito djela nastala 1937. i 1938/. Ta ostvarenja na izložbi su najbolje ilustrirale mrtve prirode i pejzaži.

Okolo pet slučajno očuvanih crteža iz 1938. pokazuju otklon od akademskih nastojanja prema kubističkom rješavanju forme. Takav pristup formi uslijedit će i na slikama u godini 1941. na 1942. kada se slikar po povratku iz Pariza odlučuje okušati u kubističkom načinu rješavanja forme. No već u prvom razdoblju njegovog stvaralaštva koji obilježava nekoliko individualiziranih portreta "Portret redatelja T.H." /1944/ označava inzistiranje na ekspresiviranju forme i govori u prilog slikarevim nastojanjima uvođenja različitih načina rada u isto vrijeme. Tematski su u ovom prvom razdoblju slikani portreti, mrtve prirode i aktovi. To su djela jezgrovite i stabilne fature, kvalitetno tonski razrađeni boja, a pronađeni tonski odnosi puni sklada i hramonije. Vrlo čest motiv pejzaža u ovom razdoblju provlačit će se kao tematika najčešća u slikarevu opusu, osobito u ovom ranijem. U peto desetljeće svojeg života Vojković ulazi s nekoliko vrlo značajnih djela svog opusa. To su djela nastala kao reakcije

na već spomenuta pariška saznanja, a u kojima dolaze do izražaja konstruktivistička iskustva i spoznaje /"Žena koja puši", "Šaljapin kao Don Quixote", 1942./.

Na nekoliko djela iz ovog perioda slikar razrađuje diskretan ton boje, a ritmovima linija razbija slikarske plohe. Djela su to prožeta jednostavnom kromatikom, a potpuno sigurno spadaju, kvalitetom slikareve interpretacije, u djela za ovog slikara antologijskog značenja. Nekoliko godina kasnije /1948/ nastaju slike urbane i pejzažne tematike ponekad shvaćene i obrađene na "zemljaški" način. Većinu djela nastalih kasnije možemo vezati uz ciklus povratka intimizmu /1954—60/. To je razdoblje vjernosti realističkom sadržaju koji je tretiran slikarski vrlo kompleksno. Slijedimo li dalje slikareva nastojanja početkom 60-tih godina suočavamo se s djelima reduciranim u formi i boji na putu vlastitih iskustava u apstrakciji /1960—70/. Nastaju djela "Kamena baština", "Malo grunta" itd. Ova su djela ravnodušnije određene slikarske forme koju realizira jednostavnim strogim crtežom te kolorističkom redukcijom /crno-sivi odnos/, izvodi ih u kombiniranim tehnikama. I dok je na mnogim ranijim djelima Vojković inzistirao na ritmičkoj organizaciji površine uz potenciranje boje, a u ovom se razdoblju odlučuje na tamne podloge na kojima crtežom i fakturom pojedinih djelova pridonosi efektu statike. I u ovom razdoblju doduše ima odstupanja putevima sasvim suprotnih nastojanja. Osamdesetih godina nastaje desetak slika pod nazivom "Igre jesenjeg vjetra" /1974/. Statika i linearizam kao dva moguća određenja u smislu polazišta i kretanja slikareve geste očituju se na nekoliko slika. Na ovim radovima kao i nekima koja će nastati kasnije u djelima oko 1986/87. slikar radi i u sferi tonskog, ali i kolorističkog inzistiranja na području strukture /1988/. Ovo je period vidljivih slikarevih opuštanja uz izrazitiju gestu koja unutar čvršće geometrijske organizacije forme pridonosi i prostornom povezivanju dijelova slike. Boje na slikama nastalim oko 1984. složenog su registra i tonski suptilno razrađene. Na ovim se radovima Vojković potvrđuje kao izuzetno osjetljiv majstor geometrijskih formi, ali i suzdržanih akcijsko-gestualnih dojmova. Dodajući ovim reprezentativnim djelima pasteles, akvarele, crteže, scenografiju, možemo reći da smo pridonijeli javnom prezentiranju Vojkovićevog razvojnog puta u njegovom djelu koje se očituje imanentnom konzistencijom vlastitog kontinuiteta.